

Spis treści

Przedmowa	13
-----------------	----

Część 1 (ramowa) Zbigniew Kwieciński

Problem pedagogii nurtów głównych i pobocznych	19
--	----

Aneks 1 (na otwarcie). Pedagogie oboczne (przekorne) – słowniczek alfabetyczny	33
---	----

Pedagogie oboczne (przekorne) – typologia i słowniczek	36
--	----

Pedagogie perswazyjno-patetyczne	39
--	----

Wprowadzenie	39
--------------------	----

Panpedagogizm	41
---------------------	----

Pedagogia aktualna	44
--------------------------	----

Pedagogiczna kaiologia. Nowy zwrot	45
--	----

Rozrachunek – apostata na czele inkwizycji	46
--	----

Anton Makarenko jako wzorzec poprawności	46
--	----

Socpedagogia	48
--------------------	----

Ideologia jako dekoracja?	50
---------------------------------	----

Logika pożyczonego garnka	50
---------------------------------	----

Teoria podwójnego agenta	51
--------------------------------	----

Pedagogia konwersji	51
---------------------------	----

Pedagogia konkurencji	51
-----------------------------	----

Pedagogia agonistyczna	52
------------------------------	----

Pedagogia nawiedzona	53
----------------------------	----

Powrót do czystych źródeł	53
---------------------------------	----

Pedagogia teonomiczna	54
-----------------------------	----

Pedagogie esencjalistyczne	56
Metapedagogia ambiwalencji zrównoważonej i asymetrii uspójnienia	56
Pedagogia systemologiczna	57
Pedagogia holistyczna	58
Pedagogia fraktalna	59
Pedagogia dynamiki potencjałów	59
Etno-pedagogie	61
Folk-pedagogie	64
Pop-pedagogie	67
Pedagogia utraconej nadziei	67
Pedagogia lęku	68
Pedagogia kosmiczna	69
Podwójne „przesunięcie paradygmatyczne” jako potrójne złudzenie	71
Pedagogika tragiczna	74
Podsumowanie. Kicz i/czy krzyk?	75
 Pedagogika po przejściach – pozytywne aspekty przemian	 81
Przejścia systemowe: oczekiwania i rozczarowania	81
Zmiany pedagogiki	83
Polifonia – chaos czy nowy porządek?	83
Otwarcie na Zachód	88
Młodzież akademicka	90
Zmiany instytucjonalne	92
Czasopisma pedagogiczne	96
Cud czy miraż? Eksplozja szkolnictwa wyższego	97
 Odlotowa pedagogia Aharona Avirama. Od „kakofonii w czarnej dziurze” do całościowego projektu przebudowy edukacji w ponowoczesnych demokracjach	 101
 Pedagogiczne zero. Zastosowania problemowe, epistemiczne i magiczne	 125
 Sto pytań o edukację w przejściu stuleci	 145

Część 2 (aplikacyjna)
 Próby czytania pedagogicznego po „śladach” i „tropach” kultury
 Monika Jaworska-Witkowska

Część A
 Pokrętne, przewrotne, odlotowe i dyskretne drogi pedagogii
 między *patosem* a *dekadencją*

„Chwile istnienia” i „chwile wolności” pedagogii w lekturze Virginii Woolf	159
<i>Własny pokój</i> pedagogiki w kulturze – dyskretny urok epistemologii feministycznej, aby „goniąc za prawdą, nie przegapić bocznej drogi”	160
<i>Orlando</i> , czyli Janusowe oblicze pedagogii sprzecznej płciowości. Idiosynkrazje feminizmu kulturowego i psychoanalitycznego	162
Kobiece pisanie o tym, co potrafi dwupłciowy umysł	166
<i>Godziny</i> – Michael Cunningham literacko o Virginii Woolf i jej bohaterkach dla pedagogii (i) emancypacji	172
<i>Kto się boi Virginii Woolf?</i> Ironiczny dyskurs wzajemnego uwodzenia w sztuce życia (gry, maski, spektakle egzystencji)	176
Virginia Woolf i Pierre Bourdieu, czyli <i>kto się nie boi Virginii Woolf?</i> Mało znana przyjaźń i zyski dla socjologii edukacji. Illusio akademickie i „gry o honor” (<i>Do latarni morskiej</i>)	178
 Pedagogie alarmistyczne. Literackie przypisy do pedagogicznego dyskursu o rodzinie, ciele, płci i codzienności	181
<i>Wymazywanie</i> Thomasa Bernharda jako „amputacja chorej, duchowej tkanki”. Rodzina jako źródło cierpień... pod Lupą	181
<i>Obsoletki</i> Justyny Bargielskiej, czyli „jestem w ciąży czy gram w horrorze”? Czego pedagogika naukowa może dowiedzieć się od kobiety-pisarki o „analizie straty”, bo „jest żywotne zapotrzebowanie na taką publikację”	191
<i>Dziewczyna z zapałkami</i> Anny Janko. Gdzie oni są? Gdzie oni byli? Demaskatorska i demitologizująca krytyka (pełnej) rodziny, socjalizacji i edukacji. Wstęp do „milczącej pedagogii”	194
<i>Pianistka</i> Elfriedy Jelinek – pedagogie pozorowanych dynamizmów codzienności. Skrywana pedagogia, która „chce udawać, że jej nie ma”	201
<i>Czarny Łabędź</i> (reż. D. Aronofsky) – pokrętny i przewrotny dyskurs (o) ambiwalencji procesu twórczego. Przemilczana rola zazdrosnej matki w twórczości dziecka	206

Trikster – nauczycielem, <i>demian</i> – partnerem, wampir – przyjacielem. Błazeńskie i diaboliczne pedagogie opętańców i odmieńców (nie całkiem odlotowe)	209
Głos <i>demiana</i> i postawa trikстера. O pedagogicznych pożytkach komunikacji z faustycznym człowiekiem	210
„Rozbijanie skorupy jaja”, czyli po co pedagogom wiedza o wieczności? Pierwsze spojrzenie na perenializm (od pedagogicznego zera)	212
Trikster – „małpa Boga” czy przewodnik z raj u nieświadomości do piekła świadomości? O oryginalnych prowokacjach i innych (źródłowych) relacjach	215
Wampiryzm w refleksji kulturowej, czyli o odzyskiwaniu dla pedagogii źródłowej fragmentu porządku symbolicznego	217
Symboliczny wymiar wampiryzmu	218
Wampir psychicznym przyjacielem, czyli „obcy i przeklęty wybraniec” jako mistrz przejścia	220
Wampiryczna rodzina, czyli o obcowaniu z grobami	223
Salvador Dali i jego metoda krytyczno-paranoiczna, czyli triksterska pedagogia twórczości, którą nawiedza (ekscentryczny) duch	225
Salvador Dali blaznującym i nawiedzonym autorem poważnego traktatu o twórczości?	226
Metoda paranoiczno-krytyczna, czyli krytyczne obiektywizowanie paranoi	227
Triumfalna dwoistość metody paranoiczno-krytycznej. O ekscentryzmie metodycznym	230
Odlotowa pedagogia (wymieszanych) zmysłów. „Klasyfikacji delirycznych zjawisk” Salvadora Dalego ciąg dalszy	232
Przebudzenie z „amnezji pośredniczenia”, aby „ciągle zdobywać to, co nierealne”	233
Śmierć – pocieszycielka życia i dyskretna nauczycielka. Triksterski motyw łączenia komplementarnych światów	235
Jerzy Grotowski. Penetrująca pedagogia źródeł vs fragmenty niepokornego nauczania. Okrutny trikster w wampirycznym dyskursie	237
Laboratorium myśli penetrującej (święte) źródła. „Wielkie pole wspólnego szukania”, czyli jak Grotowski został pedagogiem	238
Aktor – wehikuł, teatr (tylko) formą, a cele sakralne. Autopenetracje tajemnicy człowieka i okrucieństwo jako akt ofiary	241

Metoda Grotowskiego. O organizacji „serii wstrząsów” w „teatrze ubogim”	245
„Tradycja drastycznej wiwisekcji”, czyli jak „błuznierstwem i profanacją” Grotowski „ponownie przeżywał” klasyków. Odlotowa pedagogia wampirycznego „aktualizowania” tekstów literackich	247

Część B

Eksploracyjne sploty pedagogii i kultury
jako „kłęba narastające we wszystkich kierunkach naraz”

<i>Bricoleur</i> – majsterkowanie „złotej rączki” przy fragmentach pedagogii (i) kultury	253
Fragmenty a ogarnięcie „wybalansowanej wielości” czy „intencji całości”. Filozofia małych tożsamości	254
Opór (znaczących) fragmentów wobec hegemonii „całości” – miejsce wyzyskiwania pedagogii z oporu języków kultury	257
<i>Luzowanie teorii, dziurkowanie dyskursu i rozrywanie (mega)narracji</i> kultury. Demaskatorska czy destrukcyjna pedagogia oporu?	259
Metodyczny eklektyzm – awangardowa integralność czy pedagogia zakaźna „roznosząca zarazki niejednorodności”?	261
Małe tożsamości – duża przestrzeń poznawcza dla rozwoju pedagogii dyskretnych. „Figury zawężłone” (T. Kantor) i „embryony ciemnego zapakowanego dzieła” (K. Lupa)	265
Obsesja fragmentem i „strzępki nowego realizmu” (K. Lupa). Przyczynek do pedagogii wirusowej, bo to „nowe czucie świata, nowy wirus prawdy”	267
Pedagogie na „rumowiskach” kultury (W. Benjamin). „Wieczna” wartość „śmietnika” (T. Kantor) dla pedagogii nurtów pobocznych	272
Kolaż kulturowy jako pedagogia dyskretnie zuchwała. Sztuka (montowania przestrzeni poznawczej) dla pedagogii poza granicami języka linearnego	275
Przestrzenie, punkty i pogranicza dyskretniej pracy pedagogii w <i>zmąconym</i> dyskursie humanistyki. Pedagogie przejścia w złożonej integralności kultury, bo „to jest paideia trudna do zdefiniowania”	285
Granice wnętrza kulturowego i miejsca nasycone różnicą (M. Bachtin) – pedagogie dyfuzyjne czy pogranicza?	286

Rozproszone (ślady) pedagogii eksplodującej na liniach przecięć semantycznych w krzyżowej komunikacji (J. Łotman) – pedagogie, których (jeszcze) trochę nie ma (niewidoczne)	288
<i>Alicja w Krainie Czarów</i> (L. Carroll, reż. T. Burton) – biografie symboliczne i magiczne przeniesienia poznawcze po obu stronach lustra, czyli ekstrawaganckie i paradoksalne pedagogie przejścia	291
Dwoistość i oksymoroniczność jaźni, czyli „dziko niekonsekwentny i idealnie logiczny” świat jako przestrzeń poznawcza dla pedagogii paradoksalnej	293
Paradoksy przestrzeni, czyli Alicja wciąż tu miesz(k)a	294
Paradoksalna ontologia, czyli <i>senne stawanie się</i> albo <i>stawanie się snem</i>	296
Pedagog w Krainie Czarów, czyli co Alicja przyniosła w darze pedagogii (odkrycia i wynalazki)	297
Interfejsy i przejścia poznawcze paradoksalnej epistemologii, czyli „spróbujmy udać, że znaleźliśmy sposób przedostania się tam” ..	303
Chimery i furie poznania spod ziemi	306
Fotopedagogia jako archeologia patrzenia i widzenia, czyli szukanie w przejściach poznawczych potencjalnych przedmiotów fascynacji poznawczej. <i>Kairos</i> i uważność jako kategorie fotopedagogii	308
Pedagogia (z) kina, czyli sztuka zdejmowania widoków z „ciętej” i „migawkowej” wiedzy. Dlaczego Gilles Deleuze „potrzebuje całej pedagogiki” i dlaczego „można by mówić o pedagogice obrazu”?	312
Aneks 2 (na zamknięcie). Skrzydlate i pełzające pedagogie. Przypisów do typologii Zbigniewa Kwiecińskiego ciąg dalszy	317
Bibliografia	323
Indeks nazwisk	347